Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 19 grudnia 2013 r.*

Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Artykuł 2 — Artykuł 5 pkt 1 lit. a) i b) — Jurysdykcja szczególna w zakresie zobowiązań umownych — Pojęcia „sprzedaży rzeczy ruchomych" i „świadczenia usług" — Umowa na sprzedaż wyłączną rzeczy ruchomych

W sprawie C-9/12

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal de commerce de Verviers (Belgia) postanowieniem z dnia 20 grudnia 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 stycznia 2012 r., w postępowaniu:

Corman-Collins SA

przeciwko

La Maison du Whisky SA,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, A. Borg Barthet i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 31 stycznia 2013 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Corman-Collins SA przez P. Henry'ego oraz F. Fredericka, avocats,

— w imieniu La Maison du Whisky SA przez B. Noelsa oraz C. Héry'ego, avocats,

— w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne'a, J.C. Halleux oraz przez C. Pochet, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu szwajcarskiego przez O. Kjelsena, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 25 kwietnia 2013 r.,

* Język postępowania: francuski.

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 i art. 5 pkt 1 lit. a) i b) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42, zwanego dalej „rozporządzeniem").

2 Wniosek ten został złożony w ramach powództwa wytoczonego przez Corman Collins SA (zwaną dalej „Corman Collins"), spółkę z siedzibą w Belgii, przeciwko La Maison du Whisky SA (zwanej dalej „La Maison du Whisky), spółce z siedzibą we Francji, o odszkodowanie w związku z rozwiązaniem umowy na sprzedaż wyłączną towarów, która zdaniem Corman Collins obowiązywała te spółki.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia, należący do sekcji 1, zatytułowanej „Przepisy ogólne", rozdziału II, dotyczącego jurysdykcji, ustanawia zasadę, zgodnie z którą „[z] zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia, osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego".

4 Artykuł 3 rozporządzenia, który także znajduje się w sekcji 1 rozdziału II tegoż rozporządzenia, stanowi:

„1. Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami sekcji 2–7 niniejszego rozdziału.

2. W szczególności nie mają wobec tych osób zastosowania krajowe przepisy jurysdykcyjne wymienione w załączniku I".

5 Zgodnie z art. 5 rozporządzenia, zawartym w sekcji 2, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna", rozdziału II tego rozporządzenia:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie [będące podstawą roszczenia] zostało wykonane albo miało być wykonane;

b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:

— w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone,

— w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

[...]”.

Prawo belgijskie

6 W art. 1 ust. 2 loi du 27 juillet 1961 relative à la résiliation unilatérale des concessions de vente exclusive à durée indéterminée (ustawy z dnia 27 lipca 1961 r. dotyczącej jednostronnego rozwiązywania umów na sprzedaż wyłączną na czas nieokreślony, *Moniteur belge* z dnia 5 października 1961 r., s. 7518), zmienionej przez loi du 13 avril 1971 relative à la résiliation unilatérale des concessions de vente (ustawę z dnia 13 kwietnia 1971 r. dotyczącą jednostronnego rozwiązywania umów na sprzedaż wyłączną, *Moniteur belge* z dnia 21 kwietnia 1971 r., s. 4996, zwaną dalej „ustawą belgijską z dnia 27 lipca 1961 r.”) zdefiniowano „umowę na sprzedaż wyłączną” jako „każdą umowę, na podstawie której udzielający prawa do sprzedaży wyłącznej zastrzega na rzecz jednego lub kilku dystrybutorów prawo do sprzedaży, w ich imieniu i na ich własny rachunek, towarów, które on produkuje lub rozprowadza”.

7 Artykuł 4 omawianej ustawy przewiduje:

„W związku z rozwiązaniem umowy na sprzedaż wyłączną wywołującej skutki na części lub całości terytorium Belgii poszkodowany wyłączny dystrybutor może w każdym przypadku pozwać w Belgii udzielającego prawa do sprzedaży wyłącznej przed sąd właściwy dla swojego miejsca zamieszkania bądź przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby udzielającego prawa do sprzedaży wyłącznej.

W razie gdy spór zostaje wniesiony do sądu belgijskiego, sąd ten zastosuje wyłącznie prawo belgijskie”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

8 Corman Collins oraz La Maison du Whisky pozostawały ze sobą w ciągu dziesięciu lat w relacjach handlowych, w ramach których pierwsza z tych spółek zaopatrywała się u drugiej w whisky różnych marek, którą odbierała we Francji, aby dokonać jej odsprzedaży w Belgii.

9 W ciągu tego całego okresu Corman-Collins używała oznaczenia „Maison du Whisky Belgique” oraz strony internetowej www.whisky.be, czemu La Maison du Whisky się nie sprzeciwiała. Ponadto dane spółki Corman-Collins były wspomniane w czasopiśmie *Whisky Magazine* wydawanym przez spółkę zależną spółki La Maison du Whisky.

10 W grudniu 2010 r. La Maison du Whisky zakazała spółce Corman-Collins używania oznaczenia „Maison du Whisky Belgique” oraz zamknęła stronę www.whisky.be. W lutym 2011 r. poinformowała ona spółkę Corman-Collins, iż począwszy odpowiednio od dnia 1 kwietnia i 1 września 2011 r. powierza wyłączną dystrybucję dwóch marek swoich towarów innej spółce, za pośrednictwem której Corman-Collins miała od tej pory składać swoje zamówienia.

11 Corman-Collins pozwała La Maison du Whisky przed tribunal de commerce de Verviers (sąd gospodarczy w Verviers) i w ramach roszczenia głównego wniosła, na podstawie belgijskiej ustawy z dnia 27 lipca 1961 r., o zapłatę odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy bez wypowiedzenia oraz odszkodowania uzupełniającego.

12 La Maison du Whisky zakwestionowała jurysdykcję miejscową sądu, do którego zostało wniesione powództwo, twierdząc, iż to sądy francuskie są właściwe na podstawie art. 2 rozporządzenia. Corman-Collins odpowiedziała na ten zarzut, powołując się na art. 4 wspomnianej ustawy belgijskiej.

13 W tym względzie strony w postępowaniu głównym pozostają w sporze co do sposobu zakwalifikowania łączących ich relacji handlowych. Cormann-Collins twierdzi, iż chodzi o umowę na sprzedaż wyłączną, podczas gdy La Maison du Whisky podnosi, iż chodzi o zwykłe umowy sprzedaży, zawierane na podstawie cotygodniowych zamówień, w zależności od życzeń zgłaszanych przez Corman-Collins.

14 W postanowieniu odsyłającym tribunal de commerce de Verviers wskazuje w sposób wyraźny, iż Corman-Collins i La Maison du Whisky „były związane umową ustną" i że „w świetle [...] ustawy belgijskiej z dnia 27 lipca 1961 r. stosunek prawny między stronami może być uznany za umowę na sprzedaż wyłączną w zakresie, w jakim powódka była upoważniona do odsprzedaży na terytorium Belgii towarów zakupionych u pozwanej".

15 Z kolei sąd ten wyraża wątpliwości co do możliwości oparcia swojej jurysdykcji na zasadzie przewidzianej w art. 4 ustawy belgijskiej z dnia 27 lipca 1961 r. Podnosi, iż na podstawie art. 2 wspomnianego rozporządzenia, który jego zdaniem ma zastosowanie do okoliczności niniejszej sprawy, właściwe są sądy francuskie, ale mógłby również zostać zastosowany art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia. W tym zakresie sąd ten zmierza, w oparciu o orzecznictwo Trybunału, do ustalenia, czy umowa na sprzedaż wyłączną powinna być zakwalifikowana jako umowa sprzedaży towarów lub umowa świadczenia usług w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia. Dodaje, iż wyłącznie w przypadku niezastosowania żadnej z tych kwalifikacji w stosunku do tego rodzaju umowy należałoby ustalić, jakie jest, w sporze w postępowaniu głównym, sporne zobowiązanie będące podstawą roszczenia w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia.

16 W tych okolicznościach tribunal de commerce de Verviers postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 2 rozporządzenia [...], ewentualnie w związku z art. 5 pkt 1 lit. a) bądź b), należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on [stoi on na przeszkodzie] przepisowi jurysdykcyjnemu – takiemu, jaki jest zawarty w art. 4 ustawy belgijskiej z dnia 27 lipca 1961 r. – który przewiduje jurysdykcję sądów belgijskich, gdy wyłączny dystrybutor ma siedzibę na terytorium Belgii i gdy uprawnienie do sprzedaży wyłącznej wywiera całość lub część skutków na tymże terytorium, niezależnie od miejsca siedziby udzielającego prawa do sprzedaży wyłącznej, gdy ten jest pozwanym?

2) Czy art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia [...] należy interpretować w ten sposób, że stosuje się on do umowy na sprzedaż wyłączną rzeczy ruchomych, na mocy której strona kupuje towary u drugiej strony w celu ich odsprzedaży na terytorium innego państwa członkowskiego?

3) W razie odpowiedzi przeczącej na to pytanie, czy art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia [...] należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on umowy na sprzedaż wyłączną – takiej jak ta, która jest przedmiotem sporu między stronami?

4) W razie odpowiedzi przeczącej na dwa poprzednie pytania, czy sporne zobowiązanie w przypadku rozwiązania umowy na sprzedaż wyłączną to zobowiązanie sprzedawcy udzielającego prawa do sprzedaży wyłącznej czy kupującego-dystrybutora?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

17 W pierwszym pytaniu sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy w przypadku gdy udzielający prawa do sprzedaży, będący pozwanym w sporze, ma swą siedzibę w innym państwie członkowskim niż siedziba sądu, przed którym zawisł spór, przepisy rozporządzenia stoją na przeszkodzie stosowaniu

krajowego przepisu jurysdykcyjnego, takiego, jaki jest zawarty w art. 4 ustawy belgijskiej z dnia 27 lipca 1961 r., który przyznaje sądom krajowym jurysdykcję do rozpoznawania sporów dotyczących rozwiązania umowy na sprzedaż wyłączną, jeśli wyłączny dystrybutor ma siedzibę na terytorium Belgii.

18 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do zakresu stosowania rozporządzenia, z jego motywu 2 wynika, że celem tego rozporządzenia jest ujednolicenie przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych, przy czym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zastosowanie tych przepisów wymaga istnienia elementu zagranicznego w danym sporze (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie C-327/10 Hypoteční banka, Zb.Orz. s. I-11543, pkt 29).

19 Zgodnie z motywem 8 rozporządzenia wspólne przepisy jurysdykcyjne, jakie ono ustanawia, powinny znajdować zastosowanie zasadniczo wtedy, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim.

20 W drugiej kolejności, co się tyczy przepisów jurysdykcyjnych przewidzianych w rozporządzeniu, przepis o jurysdykcji podstawowej ustanowiony w art. 2 tegoż rozporządzenia przewiduje, że w przypadku gdy pozwany ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, jurysdykcję posiadają sądy tego państwa.

21 W art. 3 ust. 1 rozporządzenia wyjaśniono, że jedynymi odstępstwami od tej zasady są te, które zostały przewidziane przez przepisy jurysdykcyjne wymienione w sekcjach 2–7 rozdziału I tego rozporządzenia. Wspomniany art. 3 ust. 1 wyklucza zatem w sposób dorozumiany, lecz bezwzględny, stosowanie krajowych przepisów jurysdykcyjnych. Wspomniane wykluczenie zostało potwierdzone w art. 3 ust. 2, który odsyła do przykładowej listy krajowych przepisów jurysdykcyjnych, na które nie można się powoływać.

22 Z powyższego wynika, że w przypadku gdy spór, w którym istnieje element zagraniczny, objęty jest zakresem stosowania ratione materiae rozporządzenia, co w niniejszej sprawie nie jest podważane, a pozwany ma siedzibę na terytorium państwa członkowskiego, tak jak w sporze w postępowaniu głównym, należy co do zasady stosować przepisy jurysdykcyjne przewidziane w rozporządzeniu, które to przepisy powinny mieć pierwszeństwo przed krajowymi przepisami jurysdykcyjnymi.

23 W konsekwencji na pierwsze pytanie należy odpowiedzieć, że art. 2 rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy pozwany ma siedzibę w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie siedziby sądu, przed którym zawisł spór, stoi on na przeszkodzie stosowaniu krajowego przepisu jurysdykcyjnego takiego, jaki jest zawarty w art. 4 ustawy belgijskiej z dnia 27 lipca 1961 r.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

24 W tych pytaniach, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia, który dotyczy umów sprzedaży rzeczy ruchomych lub umów świadczenia usług, ma zastosowanie do umowy na sprzedaż wyłączną, czy też w przypadku umowy tego rodzaju sąd właściwy do rozpoznania powództwa opartego na tego rodzaju umowie należy określać na podstawie art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia.

25 W celu udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania należy w pierwszej kolejności wyjaśnić pojęcie umowy na sprzedaż wyłączną.

26 Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 40 opinii, pojęcie „umowy na sprzedaż wyłączną”, zastosowane przez sąd odsyłający w pytaniach prejudycjalnych, nie jest zdefiniowane w prawie Unii i może odnosić się ono do różnych bytów na gruncie prawodawstw państw członkowskich.

27 Jednakże niezależnie od różnorodności umów na sprzedaż wyłączną w praktyce handlowej zobowiązania, jakie one przewidują, wiążą się z celem tego rodzaju umów, który polega na zapewnieniu dystrybucji towarów udzielającego prawa do sprzedaży. W tym celu udzielający prawa do sprzedaży zobowiązuje się do sprzedaży na rzecz dystrybutora, którego wybrał, towarów, na które dystrybutor złoży zamówienie w celu zaspokojenia zapotrzebowania swych klientów, a jednocześnie dystrybutor zobowiązuje się do zakupu od udzielającego prawa do sprzedaży towarów, których będzie potrzebował.

28 Zgodnie z zasadami, które są w dużym stopniu jednolite w prawodawstwach państw członkowskich, umowę na sprzedaż wyłączną zawiera się w formie umowy ramowej, która określa ogólne zasady mające zastosowanie na przyszłość do relacji pomiędzy udzielającym prawa do sprzedaży a wyłącznym dystrybutorem, dotyczące ciążących na nich zobowiązaniach dostawy lub zaopatrzenia i stanowi podstawę dla późniejszych umów sprzedaży. Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 41 opinii, często strony określają także postanowienia szczególne dotyczące dystrybucji przez wyłącznego dystrybutora towarów sprzedawanych przez udzielającego prawa do sprzedaży.

29 Na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć poprzez odwołanie się do typowej umowy zawierającej takie zobowiązania, jako że pytania te dotyczą stosowania do umowy na sprzedaż wyłączną art. 5 pkt 1 rozporządzenia, przy czym w tym zakresie należy zaznaczyć, że zgodnie z rozdziałem zadań pomiędzy sądy krajowe i Trybunał, na którym opiera się art. 267 TFUE, wszelka ocena stanu faktycznego sprawy należy do sądu krajowego (zob. w szczególności postanowienie z dnia 14 listopada 2013 r. w sprawie C-469/12 Krejci Lager & Umschlagbetrieb, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 W drugiej kolejności, w odniesieniu do określenia sądu właściwego do rozpoznania sporu wywodzącego się z umowy na sprzedaż wyłączną w wyżej wyjaśnionym rozumieniu, na wstępie należy przypomnieć, że pojęcia zastosowane w rozporządzeniu powinny co do zasady być interpretowane w sposób autonomiczny, głównie poprzez odwołanie się do systematyki i celów wspomnianego rozporządzenia, tak aby zapewnić jego jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich (zob. w szczególności wyrok z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-419/11 Česká spořitelna, pkt 25).

31 Co się tyczy przewidzianego w art. 5 pkt 1 rozporządzenia przepisu o jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, uzupełniającego przepis o jurysdykcji podstawowej miejsca zamieszkania pozwanego, Trybunał orzekł, że odpowiada on celowi bliskości i jest uzasadniony istnieniem ścisłego powiązania pomiędzy umową a sądem, do którego zwrócono się o rozpoznanie sprawy (wyrok z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie C-19/09 Wood Floor Solutions Andreas Domberger, Zb.Orz. s. I-2121, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 Trybunał wskazał również, że jeżeli chodzi o miejsce wykonania zobowiązań wynikających z umów sprzedaży rzeczy ruchomych, to rozporządzenie w art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze definiuje ten łącznik w sposób autonomiczny po to, aby zapewnić realizację celów w postaci ujednolicenia zasad jurysdykcji oraz przewidywalności (ww. wyrok w sprawie Wood Floor Solutions Andreas Domberger, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo). Te dwa cele przyświecają również art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia, ponieważ zasady jurysdykcji szczególnej przewidziane w rozporządzeniu w dziedzinie umów sprzedaży rzeczy ruchomych i świadczenia usług mają tę samą genezę, służą temu samemu celowi i zajmują takie samo miejsce w systemie ustanowionym na mocy tego rozporządzenia (ww. wyrok w sprawie Wood Floor Solutions Andreas Domberger, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

33 Uwzględniając te właśnie cele, należy zbadać, czy umowa na sprzedaż wyłączną objęta jest jedną z dwóch kategorii umów, o których mowa w art. 5 ust. 1 lit. b) rozporządzenia.

34 W tym względzie Trybunał wskazał, że w celu zakwalifikowania umowy w świetle tego przepisu za kryterium powiązania należy uznać zobowiązanie charakterystyczne dla danej umowy (wyrok z dnia 25 lutego 2010 r. w sprawie C-381/08 Car Trim, Zb.Orz. s. I-1255, pkt 31, 32).

35 Trybunał zatem stwierdził, że umowa, której zobowiązaniem charakterystycznym jest dostawa rzeczy, powinna być zakwalifikowana jako „sprzedaż rzeczy ruchomych" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia (ww. wyrok w sprawie Car Trim, pkt 32).

36 Taka kwalifikacja może znaleźć zastosowanie do trwałych relacji handlowych pomiędzy dwoma podmiotami gospodarczymi w przypadku, gdy relacje te polegają na zawieraniu następujących po sobie umów, przy czym przedmiotem każdej z tych umów jest zobowiązanie do dostawy i odbioru towarów. Natomiast kwalifikacja ta nie odpowiada strukturze typowej umowy na sprzedaż wyłączną, która jest zawierana przez dwa podmioty gospodarcze w formie umowy ramowej, mającej za przedmiot zobowiązanie do dostawy i zaopatrzenia na przyszłość i w której podmioty te przewidziały szczególne postanowienia umowne w zakresie dystrybucji przez wyłącznego dystrybutora towarów sprzedawanych przez udzielającego prawa do sprzedaży.

37 Co do kwestii, czy umowa na sprzedaż wyłączną może być zakwalifikowana jako „umowa świadczenia usług" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia, należy przypomnieć, że zgodnie z definicją sformułowaną przez Trybunał, pojęcie „usług" w rozumieniu tego przepisu oznacza co najmniej, że strona, która je świadczy, wykonuje odpłatnie określoną czynność (wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-533/07 Falco Privatstiftung i Rabitsch, Zb.Orz. s. I-3327, pkt 29).

38 W odniesieniu do pierwszego kryterium zawartego w tej definicji, czyli istnienia czynności, z orzecznictwa Trybunału wynika, że wymaga ono działania, a nie zwykłego powstrzymywania się od określonych czynności (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Falco Privatstiftung i Rabitsch, pkt 29–31). W przypadku umowy na sprzedaż wyłączną kryterium to odpowiada usłudze charakterystycznej świadczonej przez dystrybutora, który poprzez zapewnienie dystrybucji towarów udzielającego prawa do sprzedaży uczestniczy w ich rozprowadzaniu. Dzięki gwarancji zaopatrzenia, z której korzysta na mocy umowy na sprzedaż wyłączną, oraz, w stosownym przypadku, uczestnictwu w strategii handlowej udzielającego prawa do sprzedaży, w szczególności w akcjach promocyjnych – a ustalenie tych okoliczności należy do sądu krajowego – dystrybutor jest w stanie zaoferować klientom usługi i korzyści, których nie może zaoferować zwykły sprzedawca, i w ten sposób zdobyć większą część rynku lokalnego na rzecz towarów udzielającego prawa do sprzedaży.

39 Co do drugiego kryterium, czyli „odpłatności" w zamian za taką działalność, należy podkreślić, że nie można go rozumieć w sposób ścisły, jako przekazania sumy pieniężnej. Takie ograniczenie nie jest bowiem zgodne ani z bardzo ogólnym brzmieniem art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia, ani z przypomnianymi w pkt 30–32 niniejszego wyroku celami bliskości i jednolitego stosowania, które przyświecają temu przepisowi.

40 W tym względzie należy wziąć pod uwagę okoliczność, że umowa na sprzedaż wyłączną opiera się na wyborze wyłącznego dystrybutora przez udzielającego prawa do sprzedaży. Wybór ten, stanowiący element charakterystyczny tego rodzaju umowy, daje wyłącznemu dystrybutorowi przewagę konkurencyjną w zakresie, w jakim będzie miał on wyłączne prawo do sprzedaży towarów udzielającego prawa do sprzedaży na określonym terytorium lub, co najmniej, w jakim z prawa tego korzystać będzie ograniczona liczba dystrybutorów. Poza tym umowa na sprzedaż wyłączną przewiduje często pomoc dla wyłącznego dystrybutora w zakresie dostępu do nośników reklamy, przekazywania specjalistycznej wiedzy w drodze szkoleń, a także ułatwienia w płatnościach. Wszystkie te korzyści, których istnienie powinien zweryfikować sąd rozpoznający sprawę co do istoty, stanowią dla dystrybutora wartość ekonomiczną, którą można uznać za zapłatę.

41 Z powyższego wynika, że umowa na sprzedaż wyłączną zawierająca typowe zobowiązania uszczegółowione w pkt 27 i 28 niniejszego wyroku może być zakwalifikowana jako umowa „świadczenia usług" do celów zastosowania przepisu jurysdykcyjnego przewidzianego w art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia.

42 Ta kwalifikacja wyklucza zastosowanie do umowy na sprzedaż wyłączną przepisu jurysdykcyjnego przewidzianego w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia. Uwzględniając bowiem ustanowioną przez lit. c) hierarchię pomiędzy lit. a) i lit. b) tego przepisu, przepis jurysdykcyjny przewidziany w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia znajduje zastosowanie tylko w sposób alternatywny i domyślny w stosunku do przepisów jurysdykcyjnych zawartych w art. 5 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia.

43 W świetle powyższych rozważań należy odpowiedzieć na pytania drugie i trzecie, że art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że przepis jurysdykcyjny przewidziany w tiret drugim tego przepisu w odniesieniu do sporów dotyczących umów świadczenia usług znajduje zastosowanie w przypadku powództwa, w którym powód mający siedzibę w danym państwie członkowskim powołuje się wobec pozwanego mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, na prawa wywodzące się z umowy na sprzedaż wyłączną, co wymaga, aby wiążąca strony umowa zawierała szczególne postanowienia dotyczące dystrybucji przez wyłącznego dystrybutora towarów sprzedawanych przez udzielającego prawa do sprzedaży. Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie, czy jest tak w okolicznościach toczącego się przed nim sporu.

W przedmiocie pytania czwartego

44 W tym pytaniu sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, jakie jest, w przypadku sporu opartego na rozwiązaniu umowy na sprzedaż wyłączną, sporne zobowiązanie, będące podstawą roszczenia.

45 W świetle uzasadnienia postanowienia odsyłającego pytanie to dotyczy więc wykładni art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia.

46 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytania drugie i trzecie nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na to pytanie.

W przedmiocie kosztów

47 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy pozwany ma siedzibę w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie siedziby sądu, przed którym zawisł spór, stoi on na przeszkodzie stosowaniu krajowego przepisu jurysdykcyjnego takiego, jaki jest zawarty w art. 4 loi du 27 juillet 1961 relative à la résiliation unilatérale des concessions de vente exclusive à durée indéterminée (ustawy z dnia 27 lipca 1961 r. dotyczącej jednostronnego rozwiązywania umów na sprzedaż wyłączną na czas nieokreślony), zmienionej przez loi du 13 avril 1971 relative à la résiliation unilatérale des concessions de vente (ustawę z dnia 13 kwietnia 1971 r. dotyczącą jednostronnego rozwiązywania umów na sprzedaż wyłączną).**

2) **Artykuł 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że przepis jurysdykcyjny przewidziany w tiret drugie tego przepisu w odniesieniu do sporów dotyczących umów świadczenia usług znajduje zastosowanie w przypadku powództwa, w którym powód mający siedzibę w danym państwie członkowskim powołuje się wobec**

pozwanego mającego siedzibę w innym państwie członkowskim na prawa wywodzące się z umowy na sprzedaż wyłączną, co wymaga, aby wiążąca strony umowa zawierała szczególne postanowienia dotyczące dystrybucji przez wyłącznego dystrybutora towarów sprzedawanych przez udzielającego prawa do sprzedaży. Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie, czy jest tak w okolicznościach zawisłego przez nim sporu.

Podpisy